

Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uygulamaları

Binnur YEŞİLYAPRAK

Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMALARI

ISBN 978-625-8044-39-3

DOI 10.14527/9786258044393

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ocak 2022, Ankara

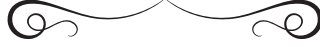
Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

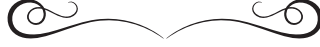
Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

PDR Alanındaki tüm gençlere ve meslektaşlarıma;
bana verdikleri sonsuz enerji ve yaşama sevinci için
teşekkürlerimle

Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK

Köy Enstitüsü mezunu öğretmen anne babanın doğal yönlendirmesi ile meslek yaşamına ilkokul öğretmeni olarak başladı. 1978’de Gazi Üniversitesinde lisans eğitimini tamamladı ve Eğitim Bilimleri Bölümünde ‘asistan’ olarak görev aldı.

Lisansüstü eğitimini, Hacettepe Üniversitesinde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında sürdürdü ve 1983’te ‘master’, 1988’de ‘doktora’ derecelerini aldı.

1991-92 yıllarında “Öğretmen Eğitimi” konusunda ABD’ye gönderildi. Purdue Üniversitesinde gerek öğretmen eğitimi, gerekse uzmanlık alanı PDR’de çalışmalar yaptı, gözlem ve incelemelerde bulundu. 1995 yılında “doçent” oldu.

1980 yılından itibaren görev yaptığı Gazi Üniversitesinden 2002 yılında ayrılarak Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesine Profesör olarak geçti ve aynı kurumda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Başkanı olarak görevini sürdürdü. 2010-11 öğretim yılında Amerika’da Penn State Üniversitesinde konuk öğretim üyesi olarak 12 ay bulunan Yeşilyaprak’ın uzmanlık alanında yazdığı, tek ya da ortak yazarlı 16 kitabı, çeşitli bilimsel dergilerde yayınlanmış 100’den fazla makalesi bulunmaktadır. Yeşilyaprak, 39’u uluslararası olmak üzere 200’den fazla kongrede bildiri sunmuş ve bazılarında “çağrılı konuşmacı” olarak yer almıştır. İlgili alanları arasında gelişimsel rehberlik, kariyer gelişimi ve mesleki rehberlik, etik, aile rehberliği, dans ve hareket terapisi, öz terapi gibi konular yer almaktadır. 2017 yılında kendi isteği ile (erken) emekli olan Yeşilyaprak, ayrıca 2002-2008 yılları arasında Türk PDR-DER’in genel başkanlığı görevini yürütmüştür.

Kitaba ilişkin eleştiri, görüş ve önerilerinizi bize iletiniz:

byesilyaprak@ankara.edu.tr

ÖN SÖZ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarında yer alan “Okullarda RPD Uygulamaları 1 ve 2” dersi için bir kılavuz olarak hazırlanan bu kitabın; aynı zamanda zorunlu dersler kapsamında bulunan “Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, “Topluma Hizmet Uygulamaları”, “Test Dışı Teknikler”, “Mesleki Rehberlik Uygulamaları”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Semineri” gibi zorunlu diğer dersler ve bazı seçmeli dersler için de işe yarar bir kaynak olması beklenmektedir.

RPD lisans programları için temel bir “ders kitabı” olmasının yanısıra, okullarda görev yapmakta olan okul Psikolojik danışmanları/rehber öğretmenler ile sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri için, öğrencilerin sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini sağlamaya, daha anlamlı ve coşkulu bir öğrenme ortamı yaratmaya hizmet edecek 100’den fazla uygulama örnekleri ve etkinlikleri içeren bir “el kitabı” olarak kullanılabilir.

Bir çocuğun gelişim aşamaları gibi bu kitap da üç gelişim aşaması geçirecek olgunluğa ulaşmıştır. Kitap, ilk olarak 2007 yılında Morpa Yayınlarının “İlköğretim Öğretmenleri İçin Rehber Kitaplar” dizisi içinde yayınlandı. Alanda çalışan öğretmenlerden ve öğretmen adaylarından çok olumlu dönütler geldi. Yıllarca, Pedagojik Formasyon kapsamında, üniversitelerde öğretmenlik programlarında “Rehberlik” ders kitabı olarak yararlanılması yanısıra, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programlarında uygulama kitabı olarak kullanılması ve bir “el kitabı” gibi işe yaraması beni mutlu etti. Zaman içinde gelen taleplere dayalı olarak kitabın kapsamı genişletilerek ve güncellenerek 2015 yılında “İlk ve Ortaöğretimde Gelişimsel Rehberlik” adıyla daha çok, okullarda görevli ‘sınıf rehber öğretmenleri’ için bir kılavuz olarak tasarlanıp düzenlenerek yayınlandı.

Kitabın baskısının tükendiği ve benim farklı çalışmalara yoğunlaştığım uzun bir süreden sonra, lisans öğrencileri ve meslektaşarımdan “Okullarda RPD Uygulamaları 1 ve 2” dersinde yararlanabilecekleri bir kılavuz kitap hazırlamam konusunda yoğun istekler geldi. Yayınevinden de bu konuda gelen öneri sonucu kitap üzerinde yeniden çalışmaya başladım. Geçen süre içinde yürüttüğüm bir çok uygulamalı ders, proje ve atölye çalışmalarındaki deneyim ve birikimleri de değerlendirerek elinizdeki yeni kitabı hazırladım.

Bu uygulama el kitabının bu hale gelmesinde öncelikle benimle birlikte, burada yer alan etkinlikleri; derslerimde, proje ve atölye çalışmalarında gerçekleştirerek revize edilmesini sağlayan öğrencilerime ve katılan meslektaşarıma teşekkür ediyorum. Kitabın ilk aşamasından bu haline gelinceye dek farklı aşamalarda emeği geçenlere; sevgili öğrencim Dr. Gül Kahveci’ye, çalışkan asistanım Mustafa Eş-

kisu'ya, proje ekiplerinde işbirliği içinde çalıştığımız uzman Yakut Temüroğlu'na ve candan arkadaşım Dr. Şule Çağlar'a şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitaptan yararlanacak tüm RPD lisans öğrencilerine, meslektaşlarıma ve kitabı farklı amaçlarla kullanabilecek tüm eğitimcilere, bu alana aşk ile bağlı biri olarak; bir kez daha 'sözden çok yaptığımız uygulamalar ile' bu alanı savunabileceğimizi anımsatmak isterim.

Saygı ve sorumlulukla.

Binnur Yeşilyaprak

18 Aralık 2021, Ankara

"Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma
Uygulamaları; öğrencilerin
akademik başarılarını yükseltir;
okul terki ve okula devamsızlığı azaltır."

B. YEŞİLYAPRAK

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v

1. BÖLÜM

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMALARI

Giriş	1
RPD Lisans Programı Kur Tanımları	1
Gerekçe	1
RPD Hizmetlerinin Dayandığı Temel İlkeler Nelerdir?.....	3
Gelişim Görevlerinin RPD Hizmetleri Açısından Doğurguları Nelerdir?.....	4
RPD Programlarının Temel Sayıtları Nelerdir?	5
İlgili Yönetmeliğe Göre RPD Hizmetlerinin Amaç ve İlkeleri Nelerdir?.....	5
Okullarda RPD Programları Kapsamı.....	6
Uygulama Kılavuzu.....	7
Bölüm ile İlgili Yararlanılabilecek Türkçe Kaynaklar	13

2. BÖLÜM

SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM ALANI

Sosyal- Duygusal Gelişim Alanı Nasıl Tanımlanır?.....	16
Tanışma-Kaynaşma-Isınma Etkinlikleri Neden Önemlidir?.....	16
İsimlerimizi Öğreniyoruz.....	18
Vücudumuzla Nefes Alıp Verme	19
Ses-Nefes	20
Derin Nefes	22
Senkronize Olmak.....	23
Grup Senkronizasyonu.....	24
Sıfat + İsim Etkinliği	25
İsimler ve Hareketler.....	26
Resmimden Söyle.....	28
Müzikli Balonlar.....	29
A'dan Z'ye.....	30
Yere Sağlam Basma (Grounding).....	31
Omuz Omuza	33
İsmi Yaz.....	34
Kişisel Alan Egzersizi.....	35

Sen- Ben (Tanıma Etkinliği)	37
Tanışma ve Kaynaşma Etkinliği	38
Doğum Günlerimiz.....	39
Vücudunuzun En Sevdiğiniz Kısmı Hakkında Şiir Yazmak.....	40
Dedektif.....	41
Otantik Dans ile İletişim Kurmak.....	43
Diğerleri ile Bağ Kurma ve Ayrılma	44
Etkileşim	45
Bir Topum Var	46
Ritim	47
Birlikte Ritimli Yürüme.....	48
Kendini Keşfetme Dosyası.....	49
Duygu Zarı.....	51
Objeler ile Duygu İfadesi.....	53
Nesneler ve Duygular	54
Değişen Duygular	55
Değişen Duygular Formu.....	56
Kendini Keşfetme	58
Özelliklerini Tanımak.....	60
1. “Kendimi Nasıl Görüyorum?” Formu.....	61
2. “Kendime İlişkin Görüşlerim” Formu.....	63
Arkadaş Aranıyor.....	64
Arkadaş Bulmak	65
İyi Bir Arkadaş.....	66
Arkadaşlık Formu	67
Arkadaşlıkları Anlama	68
Arkadaşlıkları Anlama Formu.....	69
Arkadaşlık Etkinliği	71
Arkadaşlık Formu	72
“Kek Hazır Efendim!”	74
Davranış Çiçeği	76
Davranış Çiçeği Kalıbı.....	77
Duygu, Düşünce ve Davranış	78
Duygu, Düşünce ve Davranış Çalışma Kağıdı	79
Duygu, Düşünce ve Davranış Formu	80
Beyaz, Kırmızı, Pembe Davranışlar	81
Davranış Kartı.....	82
Bir Öykü Yazalım	83
Öfkenin Dansı.....	85

Trafik Lambası	87
Gestalt Hareketleri (Taklit Et-Zıttını Yap-Abart!)	89
Bütünden Parçaya-Parçadan Bütüne	90
Sosyal-Duygusal Gelişim Alanında Yararlanılabilecek Türkçe Kaynaklar	91

3. BÖLÜM AKADEMİK GELİŞİM ALANI

Akademik Gelişim Alanı Nasıl Tanımlanır?	94
Öğretmenlerimizi Tanıyalım	95
Yönetici, Öğretmen ve Okul Personeli İçin İç-Dış Halka	97
Eğlenceli Okul.....	98
Okulumu Geziyorum.....	101
Sınıf Anayasası / Kurallarımız	102
Haklarımız ve Sorumluluklarımız	105
Ödüller ve Cezalar.....	107
Ödüller ve Cezalar Yarışıyor	109
Başarı Grafiği	111
Başarı Grafiği Formu	112
Hazine.....	113
Hazine Formu.....	114
İkizkenar Üçgen.....	115
Çalışma Davranışlarımızı Saptayalım	116
Çalışma Becerileri Kontrol Listesi	117
Sınıf İçeri Davranışları Kontrol Listesi.....	118
İsoat Yöntemi ile Ders Çalışma	119
İsoat Yöntemi	119
Vestiyer	121
Aktif Dinleme	122
Aktif Dinleme Formu	123
Melek ve Şeytan Karşı Karşıya (Ping-Pong Düşüncesi).....	124
Örnek Uygulama	125
Alışveriş Torbası	126
Kim Hatırlayacak.....	127
Birlikte Yürüyüş	128
Zıtlıklar	129
Ormanda Dans	130
Ağaç Meditasyonu ve Dansı.....	131
Çiçek	133

Robot.....	134
Yönergeleri İzleyebiliyor Musunuz?.....	136
Form.....	137
Testlerle Yaşamak	138
Ağıdaki Balık Gibi	139
Hayal Yürüyüşü	140
Beğendiğiniz Bir Karakter	141
Yönlendirilmiş Hayal Yolculuğu (Guided İmagery).....	142
Hedef Belirleme ve Plan Yapma	144
Örnek Form	146
Hedef Belirleme ve Plan Yapma Formu (Örnek Uygulama).....	146
Hedef Belirleme ve Plan Yapma Formu	148
Bir Şarkı Çal.....	149
Özet Çıkarma.....	151
Özet Yönergesi	152
Özet Kontrol Formu.....	153
Not Tutma	154
Ders İzleme Formu	155
Çalışma Alışkanlıkları Veli Gözlem Formu.....	156
Çalışma Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği.....	157
Öğrenme Stilinin Belirlenmesi Ölçeği.....	159
Akademik Gelişim Alanında Yararlanılabilecek Türkçe Kaynaklar	161

4. BÖLÜM

KARIYER GELİŞİM ALANI

Kariyer Gelişim Alanı Nasıl Tanımlanır?	164
Farklılıklarımız	165
Farkındalık Etkinliği.....	167
Farkındalık Formu	168
“Yapmaktan Hoşlandığım Şeyler”	169
“Yapmaktan Hoşlandığım Şeyler” Formu.....	171
Gelecekteki Mesleğim.....	172
Geleceğim Kimde?	173
Mesleklerin ABC Listesi	175
Şirinler	177
Çocuk Bayramı.....	178
Mutlu Doktor / Mutsuz Doktor.....	179

Hayat Tarzları.....	180
(Ek) Hayat Tarzları.....	181
Karar Verme.....	182
Karar Verme Formu.....	184
Bir Meslek Elemanı ile Görüşme.....	185
Görüşme Formu	186
Bir Karşılaşma.....	188
Zaman Makinası.....	189
Birlikte Çalışma	190
Çalışma Kâğıdı: İş Bölümü	191
Çalışma Kâğıdı: Grup İçinde Çalışma.....	192
Bir Kitap Olarak Hayatım	193
Kariyer Soy Ağacı (Genogram)	195
Gevşeme Egzersizi.....	200
Form-Gevşeme Yönergesi	201
Kariyer Gelişim Alanında Yararlanılabilecek Türkçe Kaynaklar	203

EKLER

Sınıf-İçi Uygulamalarda Uygulayıcı İçin Kontrol Araçları	206
Farkındalık Değerlendirmesi	206
Bu Etkinlik Öğretmenimiz İçin - I.....	207
Etkili Bir Öğretmenlik İçin Öğretmenin Kendini Kontrol Soruları	208
Bu Etkinlik Öğretmenimiz İçin - II.....	209
Bu Etkinlik Öğretmenimiz İçin - III.....	210
Bu Etkinlik Öğretmenimiz İçin -IV	211
Ülkemizde Uygulanan Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programlarında Yer Alan Kariyer Kazanım Örnekleri.....	212
Kariyer Eğitimi Öğrenci İhtiyaç Analizi Form Örneği (9.-12. Sınıflar İçin)	214
İlköğretim Ders Programlarında Yer Alan Kariyer Kazanımlarından Örnekler.....	215
Kariyer Eğitimi Öğrenci Değerlendirme Formu Örneği (9.-12. Sınıflar İçin)	216
Öğrenci Değerlendirme Formu (Açık Uçlu Anket Formu Örneği)	217
Çocuklarla Bireysel Görüşme Formu	218
Örnek Bir Ders Planı – 1	219
Örnek Bir Ders Planı – 2	221

1. BÖLÜM

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMALARI

GİRİŞ

Bu kitap öncelikle yüksek öğretimde “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık” lisans programındaki öğrenciler için bir “ders kitabı” olarak tasarlanmıştır. Kitap kapsamında, bu derslerin gereklerini yerine getirmede, dersi yürüten öğretim elemanlarına ve öğrencilerine yardımcı olmak hedeflenmiştir.

RPD Lisans Programı Kur Tanımları

YÖK tarafından yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programında yer alan 2 uygulama dersi aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Okullarda RPD Uygulamaları 1

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal RPD etkinliklerinin incelenmesi, test ve test dışı tekniklerin uygulanması ve yorumlanması; çeşitli konularda grup rehberliği programlarının geliştirilerek uygulanması.

Okullarda RPD Uygulamaları 2

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal RPD etkinliklerinin incelenmesi, test ve test dışı tekniklerin uygulanması ve yorumlanması; çeşitli konularda grup rehberliği programlarının geliştirilerek uygulanması.

GEREKÇE

Psikolojik Danışma ve Rehberlik veya YÖK tarafından resmi olarak kabul edilen adıyla “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık” lisans programlarında uygulamalı derslerin özel bir yeri ve önemi vardır. Çünkü bu alan mezunları; halen büyük bir oranda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki resmi ve özel okullarda (ilk ve ortaöğretim kurumları) görevlendirilmektedir.

Okullarda görevli psikolojik danışman/rehber öğretmenin sorumluluğu da ilgili yönetmelikle (bkz.RPD Hizmetleri yönetmeliği,2020) belirlenen çalışmalarını yürütmektir. Bu çalışmalar; öğretim programındaki bazı dersleri vermek değil, öğrencinin “sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişimine” hizmet edecek faaliyetleri yürütmektir. İşte bu çalışmalar, bilgi vermek yerine beceri kazandırmaya dayalıdır.

Bu nedendir ki görevli eleman bu alanda bilgi sahibi olmak yanısıra uygulamaları gerçekleştirecek beceri donanımına sahip olmalıdır. Çünkü bu alanda “söz” değil “eylem” önemlidir. Söylemek değil, yapmak gereklidir. Açıklamak değil, göstermek işe yarar.

İşte bu kitap da böyle bir gerekçeye dayalı olarak hazırlandı. Kitabın yazarı bu alandaki 40 yıllık deneyimleri, gözlem ve araştırmaları ile ulaştığı sonuçların ortaya koyduğu şu iddiaları savunmaktadır:

Okullarda RPD alanında yapılan uygulamalar;

- Öğrencilerin akademik başarısını artırır.
- Motivasyonu yükseltir.
- Sağ beyin ve sol beyin arasındaki bağı güçlendirir.
- İç disiplini sağlamaya katkı sağlar.
- Uyum ve psikolojik dengeyi geliştirir.
- Okul bağlılığını artırır.

Buna karşılık:

- Okul terkleri azalır.
- Devamsızlık oranı düşer.
- Disiplin sorunları azalır.
- Okul malzemelerine zarar verme davranışları azalır.
- Başarısızlık azalır.

Burada sıralanan bu iddialar yurtiçi ve yurtdışında yapılmış pek çok araştırma sonuçları ile kanıtlanmıştır. Yazarın yürüttüğü pek çok proje ve araştırma sonuçlarını gösteren yayınlanmış rapor ve bilimsel makaleler mevcuttur. Bu alanda yayınlanmış pek çok bilimsel kitap ve makale de bu konuda kanıtlar sunmaktadır.

O halde önemli olan RPD uygulamalarının bilimsel bir tutum ve anlayış ile ve bu alanın ilkelerine bağlı kalarak yapılmasıdır.

**ARİFİYE KÖY ENSTİTÜLÜ
ANNEMLE DAMLA SÖYLEŞİLER
VE EĞİTİM ÜZERİNE YAZILAR**

3. Baskı

Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak

Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak

**Arifiye Köy Enstitülü Annemle DAMLA SÖYLEŞİLER ve
EĞİTİM ÜZERİNE YAZILAR**

ISBN 978-605-364-727-0

DOI 10.14527/9786053647270

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Mayıs 2009, İzmir

3. Baskı: Ekim 2016, Ankara

Yayın-Proje: Elif Bultan

Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

*Türk toplumunun çağdaşlaşma sürecine emek
veren tüm Köy Enstitülüler ile
sevgili babam Kazım Yeşilyaprak'ın anısına,
saygıyla...*

PROF. DR. BİNNUR YEŞİLYAPRAK

Köy Enstitüsü mezunu öğretmen anne babasının doğal yönlendirmesi ile meslek yaşamına ilkokul öğretmeni olarak başladı. 1978 yılında Gazi Üniversitesinde lisans eğitimini tamamladı ve Eğitim Bilimleri Bölümünde ‘asistan’ olarak görev aldı.

1979-80 yılında H.Ü. Eğitim Fakültesi’nde lisansüstü hazırlık programı, 1983’te Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yüksek lisans programını, 1988’de doktora programını tamamladı.

1991-92 yıllarında 12 ay süreyle “Öğretmen Eğitimi” konusunda A.B.D.’ne Purdue Üniversitesi’nde gerek öğretmen eğitimi, gerekse Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında çalışmalar yaptı, gözlem ve incelemelerde bulundu. 1995 yılında Doçent, 2002 yılında profesör olan Yeşilyaprak’ın uzmanlık alanı ile ilgili yayınlanmış 14 kitabı, çeşitli bilimsel dergilerde basılmış 100 kadar makalesi bulunmaktadır. Çocuklar ve gençler üzerinde araştırmalar ve incelemeleri bulunan Yeşilyaprak bu alanlarda 22’si yurtdışı olmak üzere 96 ayrı kongreye bildiri ile katılmıştır.

2010-2011 yılları arası 12 ay süreyle Penn State Üniversitesinde kariyer danışmanlığı konusunda "konuk öğretim üyesi" olarak bulundu. Çeşitli kurumların davetlisi olarak seminerler veren ve projeler yürüten Yeşilyaprak halen Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı başkanı olarak görevini sürdürmektedir.

Yeşilyaprak, aynı zamanda 2002-2008 yılları arasında Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği genel başkanlığını yapmıştır.

Daha detaylı bilgi için: <http://www.ankara.edu.tr/faculties.education>

Ulaşmak için İş Tel: 0312 363 33 50/3101

www.binnuriesilyaprak.com

byesilyaprak@ankara.edu.tr

3. Baskı için Birkaç Söz

Mayıs 2009 yılında basılan "Damla Söyleşiler" kitabının baskısı üç yıl içinde tükendi. Yeni baskıyı genişleterek çıkarma düşüncemiz ve benim çalışma programımın yoğunluğu 2. baskıyı hazırlama sürecini uzattı ne yazık ki...

Kitabın ilk baskısına ilişkin okuyuculardan gelen çok olumlu geri bildirimler Annem Kadriye Hanımı ve beni çok mutlu etti ve yeni baskı için güçlü bir motivasyon yarattı. Bu enerji ile annem kitap için iki yeni damla (8. ve 9. damlalar) daha yazarak eski öğrencilerinden bugüne uzanan sevgi ve bağlılık üzerine yaşantılarını siz okuyucular ile paylaştı. Bu son damlalarda ilk öğretmenin küçük yüreklerde yarattığı kocaman vefa duygusunu göreceksiniz.

Elinizdeki üçüncü baskıda yeni gelen okuyucu değerlendirmelerine yer verdik. Ayrıca bu baskıda, okuyucuya Köy Enstitülerinden günümüze somut bir bağ kurarak eğitim alanında bir değerlendirme olanağı vermek için eğitim üzerine 4 ayrı yazı yer aldı. Dilerim bu haliyle damla söyleşiler; özellikle öğretmenlik mesleğinin idealizmini yeniden yaşatma konusunda bugünün gençlerinde, geçmişten gelen esinlerle sahici umutlar yeşertebilir.

Binnur YEŞİLYAPRAK

3 Ekim 2016

Ankara

ÖN SÖZ

2006 yılına kadar Sayın Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak basından, eğitim dünyasından adını duyduğum bir akademisyen arkadaşımızdı. 15-17 Nisan 2006 tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Köy Enstitülerinin 66. Kuruluş-Kutlama Etkinliğini Gönen’de Köy Enstitüsü mekanlarında kutlama kararı almıştı. Gönen’de bu tarihlerde Üniversite-Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği(YKKED) işbirliği ile çok sayıda akademisyen, yazar ve sanatçının katılımıyla “Okul Öncesinden Ortaöğretime Türk Eğitim Sisteminin Yeniden Yapılanması Sürecinde Yeni Bakış Açıları” başlıklı çalıştay gerçekleştirildi. Çok farklı boyutlarıyla eğitim sisteminin sorunlarının tartışıldığı çalıştay sonunda çalışma gurupları başkanları Gönen Köy Enstitüsü konferans salonunda raporlarını sundular. Sayın Binnur Yeşilyaprak, “Ben Arifiye çıkışlı bir anne-babanın kızı olarak burada olmaktan onur duyuyorum...” diye sözlerine başlamıştı. Sayın Yeşilyaprak ile yollarımız böylece Gönen’de keşişti.

İlerleyen günlerde “Gönen İmecesı’nın” dostluğu ile Yeniden İmece Dergisi için kendilerinden yazı istedim. Sayın Yeşilyaprak annesi ile kısa söyleşiler yapma ve “Damla Söyleşiler” adını verdiği bu söyleşileri dergide yayınlama sözü verdi. Sayın Yeşilyaprak bu söyleşiler ile büyük Köy Enstitülüler Ailesinin yayın organı olan Yeniden İmece Dergisinin yazarlarındandı artık. İmeceye katılmış ve bizleri çoğaltmıştı. Böylece derginin 13, 14, 15, 16, 18, 20 ve 21. sayılarında, yedi sayı boyunca, okuyucularımızın büyük bir beğeni ile okudukları söyleşiler dizisi ortaya çıktı.

Damla Söyleşiler dizisinde, 1945-1949 yıllarında “Arifiye Köy Enstitüsü’nde” önce sınıf arkadaşı sonra da hayat arkadaşı olan Kadriye Öğretmen ile Kazım Öğretmenin yaşam öyküleri, mücadeleleri yalın ve sade bir dille okuyucuya sunuluyor. Bu söyleşileri okuyan çoğu okurumuz Köy Enstitüsü gerçeğini şimdi daha iyi anladıklarını içeren geri bildirim verdi. “Arifiye Işığını”

onurla taşıyan eğitim kahramanı, Cumhuriyet Öğretmeni bir ailenin yaşadıkları, başardıkları, içselleştirdikleri değişim ve dönüşüm çizgisi bu söyleşinin temel teması. Söyleşide “insan odaklı” enstitü gerçekliği öne çıkıyor. 1940’lı yıllarda pek çok yoksul halk çocuğunun hayatını değiştiren, anlamlılaştıran Cumhuriyetin bu ilerici, insan, sanat, demokrasi merkezli eğitim projesi Kadriye ve Kazım Öğretmenin hayatları üzerinden bundan daha güzel anlatılamazdı.

Sayın Yeşilyaprak imeceye-dayanışmaya bir başka boyut katarak bu söyleşiler dizisini kitaplaştırma önerisinde bulundu. YKKED; öğrencilere, genç insanlara, araştırmacılara, eğitimcilere ülkemizin kendi gerçekliği olan enstitüleri anlatabilmek için bu kitaplaştırma projesini büyük bir sevgiyle ve onurla kabul etti ve Köy Enstitülerinin 69. Kuruluş Kutlamalarına hazır olması için çalışmalarına başladı. Sayın Karabey Aydoğan'ın da katkılarıyla arkadaşımız Sayın Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak'ın bu güzel kitabı ortaya çıktı.

Eğitim dünyamıza, Köy Enstitülerini, Kadriye Öğretmenin canlı tanıklığıyla anne ve babasının hayatları üzerinden taşıyan değerli arkadaşım Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak’a YKKED ailesi adına, imece adına sonsuz teşekkürler, saygılar...

Prof. Dr. Kemal KOCABAŞ

Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Genel Başkanı

kemal.kocabas@deu.edu.tr

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak	v
3. Baskı İçin Birkaç Söz.....	vii
Ön Söz.....	ix
Giriş.....	1

BÖLÜM I

Damla Söyleşiler	7
I. Köy Enstitüsüne Gidiş.....	7
II. Kızını Öğretmen Yapmaya Kararlı Bir Savaş Gazisi	19
III. Bir Romeo-Juliet Öyküsü	31
IV. Arifiye’de Günlük Yaşam	41
V. Öğretmenliğe İlk Adım	53
VI. Toplum Kalkınmasına Hizmet.....	63
VII. Onlar Gerçekçi Olup İmkansız İstediler	75
VIII. Bayram... Duvardaki Saat ve Anılar	83
IX. Haydi Gölyaka’ya	89

BÖLÜM II.

"Arifiye" Dedikleri / Karabey Aydoğan	99

BÖLÜM III.

Eğitim Üzerine Yazılar	121
Bir Anekdote ve Bir Ders	121
Gardner’den Beş Akıl	127
Eğitimde Paradigma Değişimi.....	133
Eğitimde Güncel Model Arayışları.....	143
Okuyucu Değerlendirmeleri	153
Prof. Dr. Uğur Öner	155
Dr. Ali Millioğulları.....	159
Prof. Dr. Nizamettin Koç.....	163

Meliha Kavak	165
Özden Bilgin	167
Gözde Aydın.....	168
Kevser Ceran.....	169
İsmail Demirezen	170
Tanıtım Yazısı.....	171
Fotoğraflar	173
Teşekkür.....	185

GİRİŞ

Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü sahibi Yaşar Kemal, 4 Aralık 2008 tarihinde Çankaya köşkündeki ödül törenindeki konuşmasında Köy Enstitülerinin cumhuriyet dönemi sanat insanlarının yetişmesindeki önemli rolünü şöyle vurgular:

“Biz, cumhuriyet çağının sanatçıları, romancıları, şairler, ressamlar, kendi kültürümüze, dilimize dönmeyi öğrendik. Tercüme bürosunun çevirdiği dünya klasikleri ile yetiştik. Halkevlerinin, Köy Enstitülerinin kuruluşları bize yardım etti. O Köy Enstitüleri ki gelecekte dünyamızı gerçek insanlığa kavuşturacak tek eğitim düzenidir.”

Edebiyatımızın dev çınarı Yaşar Kemal, bu sözleriyle kapatılmasının üzerinden yarım asrı aşkın bir süre geçmiş olsa da hala gündemdeki yerini koruyan Köy Enstitülerinin, çağdaşlaşma yolundaki katkısını, bu yoldaki kazanımları kaybettirmeye talip bir hükümetin huzurunda cesurca dile getirir.

Türk eğitim tarihine gerçek bir aydınlanma ışığı ve eğitim devrimi olarak yazılan Köy Enstitülerinin çağdaşlaşma yolunda nasıl bir yapıtaşını olduğunu bireysel bir örnek üzerinden ortaya koymayı amaçlayan “Damla Söyleşiler” Arifiye Köy Enstitüsünden yetişen annem Kadriye Yeşilyaprak ile yaptığım 9 röportajı içeriyor.

Damla söyleşiler, 2006 yılı yaz tatilinde annemi ziyarete gittiğim zaman başlamıştı. İlk söyleşi Yeniden İmece dergisinin 13. sayısında yayınlanınca çok olumlu tepkiler aldım. Böylece söyleşilerimizi sürdürüp yeni damlaları okuyucularla paylaşma kararı aldık. Ondan sonra annemle bayramlarda, tatillerde, anneler günü ziyaretinde bir araya geldikçe söyleşilerimize kaldığımız yerden devam ettik. Anılar tazelandı. Aile albümünden resimler çıkarıldı. Eski günler yad edildi... Kimi zaman gözyaşları süzüldü yanaklarımızdan, kimi zaman gülümsemeler yayıldı yüzümüze. Çok yoğun paylaşımlar yaşadık. Annem bunun iyi bir “terapi” olduğunu söyledi. Dilerim okuyucuları da eski günlere götürür ve o günlerin anıları “şimdi” de yeniden duyumsanırken; yapılmamış yüzleşmelere, yaşanmamış paylaşımlara, ifade edilmemiş duygulara bir yol bulunur. Belki onlar da bu terapiyi kendilerince sürdürürler, kimbilir... Elbette söyleşilerin; duygusal yönü ile yüreğimize dokunurken, Köy Enstitülerinden alınacak dersler ve yapılacak değerlendirmeler ile düşünsel yönü açısından, bugünkü eğitimciler olarak, bizlere esin kaynağı olmasını umut etmekteyim.

Eğitim ile ilgili tartışmaların hep gündemde kaldığı ve eğitim sorunlarını aşabilecek çözüm yaklaşımlarının yıllardır arandığı ve (görünen o ki) hala bulunamadığı gerçeği göz önüne alındığında, Köy Enstitüleri deneyiminin yeniden ve yeniden değerlendirilmesi gereği yadsınamaz.

İtiraf etmeliyim ki, Damla Söyleşiler, anneme ve bana, kendi yaşamımıza ilişkin bazı yaşantıları yeniden gözden geçirme ve yeniden değerlendirme açısından çok özgün bir fırsat sağladı. Sahip olduklarımızın değerine ilişkin farkındalığımız arttı. Bir kez daha anladım ki; eğitimin her kademesinde öğretmen olma deneyimleri ile zenginleşmiş bir yaşama sahip olduğum için gerçekten şanslı bir insanım. Kuşkusuz şansın yüzüme gülmesi; Köy Enstitüsü mezunu bir anne babaya sahip olmak ile başlıyor... Çünkü Köy Enstitüsünde yetişen, orada yaşamın anlamını; topluma hizmet etmede, başkala-